

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

27. märts 1990*

Kohtuasjas C-113/89,

mille eesmärgiks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Tribunal administratif de Versailles' eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Rush Portuguesa Lda

ja

Office national d'immigration (Prantsuse immigratsiooniamet),

eelotsust EMÜ asutamislepingu artikli 5 ja artiklite 58–66, nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT 1968, L 257, lk 2) ning Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa ühendustega ühinemise tingimusi ja asutamislepingute muudatusi käsitleva akti artiklite 2, 215, 216 ja 221 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS (kuues koda)

koosseisus: koja esimees C. N. Kakouris, kohtunikud T. Koopmans, G. F. Mancini, T. F. O'Higgins and M. Díez de Velasco,

kohtujurist: W. Van Gerven,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

olles läbi vaadanud märkused, mille esitasid:

- hageja Rush Portuguesa Lda nimel advokaat A. Desmazières de Séchelles, Pariis,
- Prantsuse Vabariigi valitsus, esindajad: õigusnõunik G. de Bergues, keda abistas Pariisis asuva tööministeeriumi direktor G. A. Delafosse,
- Portugali valitsus, esindajad: õigusnõunik M. L. Duarte ja õigussakonna direktor L. I. Fernandes,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigusnõunik E. Lasnet,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

arvestades kohtuistungil ettekannet ja 11. jaanuari 1990. aasta suulist menetlust, kuulanud 7. märtsi 1990. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku, on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. 2. märtsi 1989. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. aprillil 1989, esitas Tribunal administratif de Versailles EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule kolm eelotsuseküsimust EMÜ asutamislepingu artikli 5 ja artiklite 58–66, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa ühendustega ühinemise tingimusi ja asutamislepingute muudatusi käsitleva akti (edaspidi „ühinemisakt”) artiklite 2, 215, 216 ja 221 ning nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT 1968, L 257, lk 2) tõlgendamise kohta.

2. Nimetatud küsimused tekkisid kohtumenetluses, mille poolteks on ehituse ja riiklike ehitustöödega tegelev Portugali ettevõtja Rush Portuguesa Lda ning Office national d’immigration. Rush Portuguesa sõlmis Prantsuse ettevõtjaga alltöövõtulepingu tööde teostamiseks raudteeliini ehitusel Lääne-Prantsusmaal. Selleks tõi ta Portugalist oma portugallastest töötajaid. Prantsuse Code du travail’ (töökoodeks) artikliga L 341.9 talle antud ainuõiguse kohaselt on aga üksnes Office national d’immigration’il õigus Prantsusmaal kolmandatest riikidest pärit töötajaid värvata.

3. Olles kindlaks teinud, et Rush Portuguesa ei olnud täitnud mitteliikmesriikidest pärit töötajate Prantsusmaal töötamist käsitlevaid Code du travail’ nõudeid, tegi Office national d’immigration’i juhataja Rush Portuguesa’le teatavaks otsuse, millega teda kohustati tasuma Code du travail’ sätteid rikkudes võõrtöötajaid kasutavale tööandjale kehtestatud erimaksu.

4. Nimetatud otsuse tühistamiseks Tribunal administratif de Versailles’s algatatud kohtumenetluses väitis Rush Portuguesa, et tal on ühenduse territooriumil teenuste osutamise vabadus ning seetõttu välistavad EMÜ asutamislepingu artiklite 59 ja 60 sätted sellise siseriikliku õigusakti kohaldamise, millega tema töötajatel keelatakse Prantsusmaal töötada. Office national d’immigration väitis, et teenuste osutamise vabadus ei laiene kõikidele teenuseosutaja töötajatele, kuna ühinemisakti töötajate vaba liikumise alaste üleminekusätete kohaselt kohaldatakse neile isikutele mitteliikmesriikidest pärit töötajate suhtes ette nähtud korda.

5. Tribunal administratif leidis, et vaidluse lahendamine sõltub ühenduse õiguse tõlgendamisest. Seepärast peatas ta menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuseküsimused:

„1) Kas ühenduse õigus tervikuna ning eelkõige Rooma lepingu artikkel 5 ja artiklid 58–66 ning Portugali Euroopa Ühendusega ühinemise akti artikkel 2 võimaldavad ühenduse asutajaliikmesriigil, nagu Prantsusmaa, keelata Portugalis registreeritud Portugali ettevõtjal osutada selle liikmesriigi territooriumil ehituse ja riiklike ehitustöödega seotud teenuseid oma portugallastest töötajatega, kes neid teenuseid osutades töötavad tema nimel ja vastutusel, juhul kui pärast töö lõpetamist ja teenuste osutamise lõpetamist peavad töötajad viivitamatult naasma ja naasevadki Portugali?

2) Kas Portugali ettevõtte õigusele kogu ühenduses teenuseid osutada võivad EMÜ asutajaliikmesriikid seada tingimusi, mis käsitlevad eelkõige töötajate töölevõtmist kohapealt, töölubade taotlemist tema portugallastest töötajatele ja erimaksude maksmist ametlikule immigratsiooniasutusele?

3) Kas vaidlusaluste erimaksudega maksustatud töötajaid, kelle nimed ja kvalifikatsioonid on loetletud Rush Portuguesa poolset rikkumised registreerinud tööinspektori aruannete lisades, võib käsitada „erialapersonalina või konfidentsiaalsel ametikohal töötajana” nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 lisa sätete tähenduses?”

6. Täpsemad andmed põhikohtuasja faktiliste asjaolude, menetluse käigu ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud kohtuistungis ettekandes ning edaspidi mainitakse või käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste seisukohast.

7. Esimesed kaks küsimust käsitlevad olukorda, kus Portugalis registreeritud ettevõtja pakub ehitus- ja riiklike ehitustöödega seotud teenuseid liikmesriigis, kes kuulus ühendusse enne Portugali ühinemist 1. jaanuaril 1986, ning toob tööde teostamise ajaks Portugalist oma tööjõu. Esimese küsimusega soovitakse teada, kas teenuseid osutav isik võib sellisel juhul nõuda asutamislepingu artiklite 59 ja 60 ning ühinemisakti artikli 2 alusel õigust liikuda koos oma töötajatega. Teise küsimusega soovitakse teada, kas liikmesriik, kelle territooriumil töid teostatakse, võib teenuseid osutavalt isikult nõuda, et töötajad värvataks kohapealt ning portugallastest töötajatele taotletaks töölouba. Neid kahte küsimust on kohane käsitleda koos.

8. Vastavalt ühinemisakti artiklile 2 kohaldatakse teenuste osutamise vabadust käsitlevaid asutamislepingu sätteid Portugali ja teiste liikmesriikide vahel alates Portugali ühendusega ühinemise kuupäevast. Ühinemisakti artikliga 221 nähakse ette üleminekumeetmed üksnes reisi- ja turismibüroode ning filmitööstuse osas.

9. Töötajate liikumisvabaduse suhtes kehtestatakse ühinemisaktiga teistsugune kord. Ühinemisakti artikli 215 kohaselt kohaldatakse Portugali ja teiste liikmesriikide vahelisele töötajate liikumisvabadusele EMÜ asutamislepingu artikli 48 sätteid üksnes juhul, kui ühinemisakti artiklite 216–219 üleminekusätetest ei tulene teisiti. Artikliga 216 lükatakse määruse (EMÜ) nr 1612/68 artiklite 1–6 kohaldamine edasi kuni 1. jaanuarini 1993. Sellele

eelneval ajavahemikul võib jätta kehtima siseriiklikud sätted või kahepoolsed kokkulepped, mille kohaselt nõutakse eelnevat luba sisserändeks, mille eesmärgiks on tegutseda töövõtjana ja/või alustada tegevust töötajana. Ühinemisakti artiklis 218 sätestatakse, et selle erandi raames jäetakse kohaldamata need liikmesriikide töötajate ja nende pereliikmete ühenduses liikumist ja elamist käsitlevad ühenduse sätted, mida ei saa lahutada määruse (EMÜ) nr 1612/68 artiklite 1–6 kohaldamisest.

10. Seega tõstatatakse eelotsuseküsimustega asutamislepingu artiklitega 59 ja 60 tagatud teenuste osutamise vabaduse ning ühinemisakti artiklis 215 ja järgnevates artiklites sätestatud töötajate liikumisvabaduse erandite vaheline probleem.

11. Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et asutamislepingu artikliga 59 ette nähtud teenuste osutamise vabadus tähendab asutamislepingu artikli 60 kohaselt seda, et teenust osutav isik võib ajutiselt jätkata oma tegevust riigis, kus seda teenust osutatakse, „samadel tingimustel, mis see riik on seadnud oma kodanikele”.

12. Asutamislepingu artiklite 59 ja 60 kohaselt ei või liikmesriik keelata teises liikmesriigis asuval teenuseosutajal vabalt koos kõikide oma töötajatega tema territooriumil liikuda ega kehtestada kõnealuste töötajate liikumisele selliseid piiranguid, nagu töötajate kohapealse värbamise nõue või tööloa taotlemise kohustus. Selliste tingimuste kehtestamine teises riigis asuval teenuseosutajale diskrimineerib teda võrreldes vastuvõtjariigis asuvate konkurentidega, kes saavad oma töötajaid piiranguteta kasutada, ning kahjustab ka tema võimet teenust osutada.

13. Tuleb meenutada, et ühinemisakti artikli 216 eesmärk on takistada Portugali ühinemisega kaasnevaid töötajate ulatuslikust ja kiirest liikumisest tingitud häireid Portugali ja teiste liikmesriikide tööturgudel ning seepärast kehtestatakse sellega erand asutamislepingu artikliga 48 ette nähtud töötajate liikumisvabaduse põhimõttest. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb seda erandit tõlgendada kõnealuse eesmärgi kontekstis (vt 27. septembri 1989. aasta otsus kohtuasjas 9/88: *Lopes de Veiga* (EKL 1989, lk 2989)).

14. Ühinemisakti artiklis 216 sätestatud erand hõlmab määruse (EMÜ) nr 1612/68 I jaotist, mis käsitleb töö saamise võimalust. Selle erandi kohaldamisajal jäävad kehtima need siseriiklikud või kokkulepete sätted, mis käsitlevad sisserände lubamist ja võimalust tööle asuda. Sellest tuleb järeldada, et artiklis 216 sätestatud erandit kohaldatakse juhul, kui kõne all on Portugali töötajate juurdepääs teiste liikmesriikide tööturule ning kõnealust juurdepääsu soovivate Portugali töötajate ja nende pereliikmete riiki sisenemine ja seal elamine. Nimetatud erandi kohaldamine on õigustatud, kuna kõnealusel juhul on olemas oht, et vastuvõtva liikmesriigi tööturul tekivad häired.

15. Olukord on aga teistsugune sellisel juhul, nagu põhikohtuasjas kõne all, kus ajutiselt liiguvad töötajad, keda nende tööandja saadab teenuse osutamise raames teise liikmesriiki ehitustöid või riiklikke ehitustöid tegema. Nimelt naasevad need töötajad pärast oma töö lõpuleviimist päritoluriiki, ilma et nad kordagi siseneksid vastuvõtva liikmesriigi tööturule.

16. Tuleb märkida, et kuna asutamislepingu artiklis 60 määratletud teenuste osutamise mõiste hõlmab väga erinevaid tegevusi, siis ei kehti samad järeldused kõikidel juhtudel. Eelkõige tuleb nõustuda Prantsuse valitsuse väitega, et kuigi kolmandatele isikutele tööjõudu vahendav ettevõtja on asutamislepingu tähenduses teenuste osutaja, on tema tegevuse konkreetne eesmärk võimaldada töötajatel pääseda vastuvõtjariigi tööturule. Sellisel juhul ei lubaks ühinemisakti artikkel 216 teenusepakkujal Portugalist töötajaid tuua.

17. See märkus ei mõjuta aga mingil viisil ehituse ja riiklike ehitustööde valdkonnas teenuseid pakkuva isiku õigust tuua tööde tegemise ajaks Portugalist oma töötajaid. Liikmesriikidel peab sellisel juhul aga olema võimalus kontrollida, et ehituse ja riiklike ehitustöödega tegelev Portugali ettevõtte ei kasuta teenuste osutamise vabadust muul eesmärgil, näiteks tööjõu vahendamiseks või rentimiseks, mis on vastuolus ühinemisakti artikliga 216. Nimetatud kontrolli puhul tuleb siiski järgida ühenduse õigusest ja eriti teenuste osutamise vabadusest tulenevaid piiranguid; teenuste osutamise vabadust ei tohi muuta näiliseks ning selle vabaduse kasutamist ei tohi seada sõltuvusse ametivõimude kaalutlusotsustest.

18. Lõpetuseks tuleb Prantsuse valitsuse sellealasele murele vastates märkida, et ühenduse õigus ei takista liikmesriigil laiendamast oma õigusakte või tööturu osapoolte vahelisi kollektiivlepinguid kõikidele tema territooriumil töötavatele isikutele, sealhulgas ajutistele töötajatele, olenemata nende tööandja asukohariigist; ka ei takista ühenduse õigus liikmesriikidel võtta nõuetekohaseid meetmeid nende eeskirjade täitmise tagamiseks (vt 3. veebruari 1982. aasta otsus liidetud kohtuasjades 62/81 ja 63/81: *Seci ja Desquenne* (EKL 1982, lk 223)).

19. Kõikidest eeltoodud kaalutlustest tulenevalt tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et EMÜ asutamislepingu artikleid 59 ja 60 ning Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemisakti artikleid 215 ja 216 tuleb tõlgendada selliselt, et Portugalis asuv ettevõtja, kes osutab teises liikmesriigis ehitustööde ja riiklike ehitustöödega seotud teenuseid, võib kõnealuste tööde teostamise ajaks tuua sellesse liikmesriiki Portugalist oma töötajad. Sellisel juhul ei või liikmesriik, kelle territooriumil töid teostatakse, teenuseid osutavalt isikult nõuda, et töötajad värvataks kohapealt ning Portugalist pärit töötajatele taotletaks tööloa.

20. Esimesele kahele küsimusele antud vastust silmas pidades ei ole kolmandale küsimusele vastata.

Kohtukulud

21. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsuse ja Portugali valitsuste ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev

menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

vastuseks Tribunal administratif de Versailles' 2. märtsi 1989 otsusega esitatud eelotsuseküsimusele otsustab:

EMÜ asutamislepingu artikleid 59 ja 60 ning Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemisakti artikleid 215 ja 216 tuleb tõlgendada selliselt, et Portugalis asuv ettevõtja, kes osutab teises liikmesriigis ehitustööde ja riiklike ehitustöödega seotud teenuseid, võib kõnealuste tööde teostamise ajaks tuua sellesse liikmesriiki Portugalist oma töötajad. Sellisel juhul ei või liikmesriik, kelle territooriumil töid teostatakse, teenuseid osutavalt isikult nõuda, et töötajad värvataks kohapealt ning Portugalist pärit töötajatele taotletaks tööloa.

Kakouris

Koopmans

Mancini
Velasco

O'Higgins

Díez de

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 27. märtsil 1990 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Kuuenda koja esimees

J.-G. Giraud

C. N. Kakouris